

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№7

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 861 sahifa.
E'lon qilishga 2025-yil 1-iyulda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Suv tarkibining wireless waterlight qurilmasi ishlashiga ta'siri va iqtisodiy samaradorligini matematik model asosida tahlil qilish.....	14
Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov	
O'zbekistonda aholi ish bilan bandligini oshirishda davlatning roli	20
Juraqulov Baxrimurod Ilxomovich	
BIM texnologiyasi: zamonaviy qurilish sohasida samaradorlik va shaffoflik omili	26
Usmonov F.B., Rajabova A.Sh.	
Nodavlat oliy ta'lim muassasalarida marketing faoliyati samaradorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish	31
Yuldashov Isomiddin Sidiqov	
Korxonada iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda diversifikatsiya strategiyasining roli.....	35
Alimatova Shoxsanam Abdumalik qizi	
Модели совместного развития человеческого капитала и искусственного интеллекта в цифровую эпоху	40
Явкачев Шохзод Зайниддин углы	
Navigating sustainable development: management challenges and solutions in the oil and gas sector	49
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi	
Banklarda moliyaviy barqarorlikning nazariy asoslari.....	56
Djalilov G'ayrat Qaxramanovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizm industriyasidan foydalanishda xorijiy mamlakatlar tajribalari	66
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
O'zbekistonda barqaror davlat qarzi siyosatini shakllantirishning ustuvor yo'nalishlari	71
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Международный опыт сельскохозяйственного налогообложения и возможности его применения в узбекистане.....	76
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
Economic analysis and development strategy of the composites market in the regions of Uzbekistan	81
S.S.Sidiqov, A.A.G'ulomov, B.R.Tillayeva	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mustaqillikning kutilayotgan istiqbollari va hozirgi natijalari.....	88
Muxamedov Ravshan Zafarovich	
Elektron tijoratni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	93
Homidov Baxtiyor Rahimberdievich	
Investitsion jozibadorlik konsepsiyasi va uning strategik ahamiyati.....	99
Otaboyev Axmed Maxsudbek o'g'li	
Beomeditsina signallarini xaar veyvletlari va bo'lak veyvletlari yordamida raqamli ishlash	105
Uraqov Shokir Ulashovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishning ahamiyati, tartibi va takomillashtirish yo'llari.....	112
Istamova Sojida Kaxarovna	
The role of all kinds of transports (road, rail, air, and water) in the modern enhancement of tourism logistics in Uzbekistan	117
Egamberdiyeva Yulduz, Turdiyeva Maftuna	
Sanoat korxonalarida kapitalarini samaradorligini oshirishning baholashning zamonaviy usullarining xususiyatlarida nazariy va amaliy farovonlik sari	126
Muradov Botir Xayat	
Инструменты планирования урбанизации: методика анализа планового распределения средств в программе «обод махалля» на основе балльной оценки	136
Салимова Юлдуз Исаковна	
Socio-economic aspects and contemporary theories of higher education finance	141
Karlibaeva Gulshat	

Transformatsiya jarayonida innovatsion bank xizmatlarini rivojlantirish yo'llari.....	147
Absamatov Anvar Ergashovich	
Перспективы цифрового развития сектора материального производства.....	153
С. И. Протасеня, Г. Ж. Аллаева	
«Sustainable logistics practices. Minimizing carbon emissions in global supply chains»	161
Suleymonova Ezoza, Alimova Bonu	
Analyzing the need for Tourism logistics development in Uzbekistan	169
Nigmatova Malika	
Management strategies for sustainable tourism development in emerging destinations (a case study of Samarkand, Issyk-kul, and Khiva).....	177
Sabina Uroкова	
Qashqadaryo viloyatida turizm sohasini strategik rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari va ularning qo'llanilishi.....	184
Daminova Barno Esanovna	
Опыт турции в управлении миграционными кризисами	189
Бегматов Хусанбек	
Bulutli texnologiyalar orqali korxonalar buxgalteriya tizimini raqamlashtirish va samaradorlikka erishish.....	193
Soibov Nozimbek Faxriddin o'g'li	
Barqaror rivojlanish doirasida jismoniy shaxslarni kreditlash tizimini isloh qilishning institutsional asoslari.....	197
Xalekeyeva Zoya Pirniyazovna, Akmal Abdurahmonov Nurmamatovich	
Moliyaviy outsorsing xizmatlari bozori rivojlanishini takomillashtirishning swot tahliliga asoslangan innovatsion mexanizmlari	202
San'atbek Komilovich Salayev, Umidbek Komiljanovich Babajanov	
Transformatsiya jarayonlari sharoitida iqtisodiyot tizimi faoliyati va prognozlashning nazariy asoslari	214
Alimov Fazliddin Xalimovich	
Пути совершенствования подхода к финансированию проектов, реализуемых на принципах промышленной кооперации.....	220
Котов В.А., Шадиева Д.Х.	
Yuksalish salohiyatini yuksaltirishda boshqaruv xodimlari qobiliyatidan foydalanish masalalar	225
Ayubxon Qutbiddinov Bosit o'g'li	
Bank xizmatlari ommabopligini oshirish yo'llari.....	228
Kasimova Muxlisa Anvar qizi	
Chemical industry in Uzbekistan: challenges and development	235
Kudaynazarova Dilnaz Koshkarbaevna	
Samarqand viloyatida tabiiy turistik resurslardan samarali foydalanish usullarini takomillashtirish orqali bandligini oshirish imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Muhriddin Musoqul o'g'li	
Globalashuv sharoitida ekologik xavflarni kamaytirishda yashil iqtisodiyotning ahamiyati.....	246
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna	
Qibray tumanining 2021–2023-yillarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish holati.....	249
Siddikov Alisher Ismoilovich	
Davlat xaridlari tizimida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish: xalqaro tajribalar tahlili	253
Majidov Nizom Baxramovich	
Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi.....	259
Ermatov Nosir Tohirovich	
Aholi farovonligi darajasiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlarni ekonometrik baholash	265
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Allamurodova Zuxra Alibekovna	
Сектор услуг как стратегический фактор структурной трансформации экономики Узбекистана.....	272
Кадыров Абдурашид Маджидович, Ахмедиева Алия Тохтаровна	
O'zbekistonda valyuta kursini shakllanish holati prognozlari.....	280
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	

Проблемы бухгалтерского учета в условиях цифровизации экономики.....	288
Абдуллаев Абдурауф	
Raqamli texnologiyalar sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalarida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish strategiyalari.....	299
Kuldoshev Lazizjon Sharifovich	
Davlat boshqaruvi organlarining strategik rejalarini ishlab chiqish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	303
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzaeva	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligi ta'minlash	310
Mamatov Sardor Axmatjonovich, Mavlanov Nuriddin Boyqobilovich, Sattarov Nodirjon Absalomovich	
Ziyorat turizmini rivojlantirishda halol standartlarini qo'llashning nazariy, uslubiy va konseptual asoslari	315
Azizova Saodat Xabibulloyevna	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirish bo'yicha yevropa tajribasi.....	320
Karlibaeva Gulshat	
Iqtisodiy konsentratsiyalarning sog'lom raqobat muhitiga ta'siri	325
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Logistika axborot tizimlarini texnologik jarayonlarga joriy etish.....	330
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
Принципы перехода к «Зелёной экономике» в Республике Узбекистан.....	336
Хамракулова Сусанна Тотуховна	
Kichik biznesni rivojlantirish iqtisodiy ko'rsatkichlarini prognozlash modellarini qo'llash	340
Ibragimova Gulchexra Toxirovna	
Raqamli ta'lim sharoitida liderlikning yangi qirralari	357
Oqmullaev Ravshan Raximjon o'g'li, Xodjieva Durdona Abdurasulovna	
Методология развития экологического менеджмента в промышленном хозяйстве выбросы в атмосферный воздух на горнодобывающих и металлургических предприятиях.....	361
Muradov Botir Xayat	
Strategik budjetlashtirish tizimining natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish tizimi bilan bog'liqligi, xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun tavsiyalar	370
Xushmurotov Zoyir Bektemirovich	
Cultural branding and the entry of traditional products into the international market.....	374
Zebiniso Ganiyeva	
Farovonlikni baholash bo'yicha ilg'or xorijiy nazariy yondashuvlar	379
Norqobilov Nusratilla Norsaitovich	
O'zbekistonda hududlarini turizm salohiyatini innovatsion yondashuv asosida baholash	384
Umirova Dilnoza Safarovna	
Tourism education for sustainability: curriculum development in universities of Uzbekistan	393
Temirova Durdona, Yorqulov Muhammadmurod	
The contribution of small enterprises and private entrepreneurs to job creation in the labor market.....	399
Juraboev Haliljon	
Iqtisodiy o'sish sharoitida transport infratuzilmasi holati va uni rivojlantirish yo'llari.....	404
Haydarov Jahongir Aktamovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishni strategik boshqarishning nazariy asoslari va xorijiy tajribalar	410
Quvondiqov Farrux Ibragimovich	
Tijorat banklarida iqtisodiy samaradorlikni axborot texnologiyalar orqali rivojlantirish istiqbollari.....	418
Dadenova Gulxan Kenesbaevna	
Механизмы совершенствования процедур выявления и анализа недостоверной финансовой отчетности в условиях учетной практики Узбекистана	422
Намозов Жасурбек Кувадович	
Влияние цифровых инструментов управления финансами на эффективность использования финансовых ресурсов	428
Хазираткулов Собиржон	

На пути к промышленному росту: опыт развивающихся стран.....	435
Матлюбов Хуршид Жамшидович	
Yoshlarning moliyaviy mustaqilligiga erishishida aksiyalar bozorining o'рни va imkoniyatlari.....	443
O'raqov Bekzodbek Abdurayxon o'g'li	
Развитие транспортной инфраструктуры и влияние на качество предоставляемых транспортных услуг.....	448
Кайыбеков Парахат Конысбаевич	
Surxondaryo viloyatida 2015-2024 yillar mobaynida oziq-ovqat chakana savdo aylanmasining statistik tahlili.....	454
Toshpulatov Bobur Rasul o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasi investitsiya loyihalarini xalqaro moliya institutlari orqali moliyalashtirish.....	458
Tolibov Shoxrux Muminovich	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida buxgalteriya hisobining xususiyatlari va muammolari.....	463
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Institutional innovation and regional governance for balanced interregional cooperation development: the case of Namangan, Uzbekistan.....	468
Sattarov R.A.	
Organizational and economic mechanisms and conceptual directions of tourism development in the region.....	476
Daminova Barno Esanovna	
Moddiy zaxiralarni boshqarish va uning bir tsikli modeli.....	480
Dedajanov Baxtiyor Nabijanovich	
Oliy ta'lim xizmatlari sifatini oshirishda inson kapitalini rivojlantirish va uni samarali boshqarish mexanizmlari.....	485
Salimov Akmal Alimjonovich	
Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ilg'or xorij tajribalari.....	490
Shadiyev Alisher Xudoynazarovich	
Raqamli iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida yoqilg'i-energetika kompleksi korxonalarini barqaror innovatsion rivojlantirish modellari.....	496
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
O'zbekistonda uzumchilikning oziq-ovqat xavfsizligiga ta'siri: muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	502
Tursunov To'liqin Jo'raqulovich	
Tadbirkorlik faoliyatining resurs salohiyati va uni baholashning nazariy yondashuvlari.....	508
Salohiddinov Zuhridin Nuriddinjon o'g'li	
Yoshlar bandligini ta'minlashda mehnat migrasiyasining ahamiyati.....	514
Masharipov Farrux O'tkirovich	
O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishning asosiy omillari va istiqbollari.....	521
Xasanova Mavjuda Ma'mirjonovna	
Korxonaning brend platformasini ishlab chiqishning o'ziga xos xususiyatlari.....	526
Sa'dulloev Habibullo Ibdullo o'g'li	
Sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini raqamli transformatsiya qilishda ERP tizimlarining integratsiyalashuvi va boshqaruv samaradorligiga ta'siri.....	530
Islomjon Nurmukhammadov	
Namangan viloyatida ayollar tadbirkorligini rivojlanishini baholash.....	533
Ismoilova Savinoz Qahramon qizi	
Oliy ta'lim muassalari boshqaruviga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	540
Karimov Muzaffar Abdumalik o'g'li	
Soliq yig'iluvchanligini oshirishda soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish istiqbollari.....	546
Tojibayev Farrux Baxtiyorovich	
Hisoblash mashinalari taraqqiyoti tarixi va uning raqamli iqtisodiyotda tutgan o'рни.....	552
Rajabov Sirojiddin Mansurovich	
Korxonalar moliyaviy barqarorligiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar va ularning xususiyatlari.....	561
Choriyrov Behruz Ilhom o'g'li, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Yashil texnologiyalar yordamida O'zbekiston hududlarida energiya tejamkorligi oshirish yo'llari.....	567
Norbekov Baxtiyor Suyunovich, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	

Tijorat banklarida kredit majburiyatlarining bajarilishini monitoring qilish va uni takomillashtirish yo'llari.....	572
To'xtayeva Go'zal Ilhom qizi, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Интеграция проектного менеджмента и обеспечения качества в цепочках поставок: кейс Узгидромета.....	577
Назарова Ирода Ибрагим кизи	
Kichik biznes subyektlarini raqamlashtirish orqali raqobatbardoshligini oshirish.....	583
Ermatov Akmaljon Adxamovich, Raximov Alisher Numanovich	
Концепция и методология экологического аудита в Узбекистане	587
Абидова Дилфуза Игамбердиевна	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана.....	593
Салим Дониёров	
O'zbekiston Respublikasida norasmiy sektor va aholini norasmiy mehnat bilan bandligining tarkibiy tuzulishi	598
Qoraboev Nuriddin Pardaboy o'g'li	
Shahar va qishloqlarda inson resurslari holatining analitikasi (tahlili)ning nazariy masalalari.....	607
Pardayev Mamayunus Qarshibayevich, Feruz Nematullayevich Abilov	
Strategic alliance networks as competitive advantage: evidence from mit-tum partnership model at new Uzbekistan university	613
Mamajonova Mukhlisakhon Muzaffar kizi	
Energetika tarmog'ida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini (MHXS) joriy etishning nazariy asoslari.....	618
Uralov Temur Boxodir o'g'li	
O'zbekiston bank amaliyotiga ai va simulyatsiya modellarini joriy etish orqali muammoli kreditlarni qaytarish jarayonlarini optimallashtirish.....	618
Xodjayev Husniddin Mukammilovich	
O'zbekistonda hududlarning soliq salohiyatini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish	624
Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Jamshid Sharafetdinovich	
Xorazm viloyatida iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlashdagi muammolar va imkoniyatlar	628
Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
Ekologik joylashtirish vositalarida qo'llaniladigan innovatsiyalar	633
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning metodologik va metodik asoslarini takomillashtirish yo'nalishlari	638
Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Gaz sanoatining moliyaviy boshqaruvi va milliy iqtisodiyotdagi barqarorlik omili sifatida roli.....	650
Ergashev Muhubbek Aslam o'g'li	
Davlat budjeti mablag'laridan samarali foydalanishda moliyaviy nazoratning ahamiyati	655
Erkinova Maftuna Zafarovna	
Влияние дивидендной политики, СПО и капитализации на волатильность акций АО «УзРТСБ»: Эконометрический и поведенческий анализ.....	662
Пулатов Улугбек Хапизович	
Hududiy jihatdan ziyorat turizmi rivojlanishining holati: Qashqadaryo viloyati misolida.....	671
Uzaqov Norboy, Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Integration of digital twin and BIM technologies in construction enterprises in Uzbekistan: prospects and challenges	676
Nigmatjonova Nozima Ulmasjonovna	
Yashil bank xizmatlari – tijorat banklari moliyaviy mahsulotlar misolida	682
Abdumutalova Gulrux Shuxratjon qizi	
Tijorat banklari faktoring xizmatlari orqali kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini oshirish	688
Jalilov Azizbek Baxodir o'g'li	
Oliy ta'limda xizmat sifatini baholash va marketing integratsiyasi orqali rivojlantirish strategiyalari.....	694
Maxmudov Faxriddin Umarovich	

Qurilgan mevalarni xalqaro bozorda targ'ib qilish bo'yicha kontent-marketing strategiyasidan foydalanish yo'llari	699
Yunusov Baxodir Marisovich	
Онлайн трансграничные переводы и их влияние на валютное таргетирование со стороны центрального банка Республики Узбекистан.....	704
Садыков Азиз Миршарапович	
Aholi ish bilan bandligining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	709
Azimova Xurshida	
Analysis of factors affecting the economic integration of the countries of Uzbekistan and Afghanistan.....	715
Toran Tajuddin	
Aniq fanlarni o'qitishda metakognitiv yondashuvlar	719
Farmonov Dilshod Po'latovich, Nigmatov Izzat Shovkat o'g'li	
Yevropa hamjamiyatining "Yashil" ziyorat loyihasi va uni ziyorat turizmini rivojlantirishdagi ahamiyati.....	727
O'rinova Durdona Botir qizi	
CEQ (Commitment to Equity) baholash metodologiyasi asosida fiskal taqsimot tahlilining nazariy asoslari.....	734
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
Xalqaro xususiy huquq tamoyillarini belgilash masalalari.....	741
Vaxabov Azizbek Abdurashidovich	
Moliyaviy mustaqil oliy ta'lim muassasalarini boshqarish strategiyalarini takomillashtirish	747
Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Инновационные подходы к организации туристических услуг как методом противостояния кризису.....	754
Халлакова Барнохон Баходиржонова	
Islom moliyasi institutlarining ijtimoiy moliyaviy barqarorlikka ta'siri	760
Amonova Nafisa Baxtiyorovna	
Oliy ta'lim muassasalari investitsion jozibadorligini boshqarish mexanizmini takomillashtirish	764
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Инновации в сфере оценки недвижимости	768
Мансурова Сайёра Бахтиёр кизи	
Qashqadaryo viloyatida xorijiy investitsiyalardan foydalanish samaradorligi tahlili.....	777
Bo'riyev Sardor Norovich	
O'zbekistonda soliq auditi tekshiruvini takomillashtirish.....	783
Yusupov Mansur Rasulovich	
Mamlakatimizda qo'shilgan qiymat solig'i ma'murchiligini va soliq organlari faoliyatini yanada takomillashtirish islohotlari.....	788
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
Barriers to women's career advancement	794
Sharifova Mokhinabonu	
Mehnat unumdorligini oshirishda resurs tejamkor va lean-digital yo'nalishlarning istiqbollari.....	798
Abdug'aniyev Ilyosbek Shavkatbek o'g'li	
Toshkent shahrida kichik biznes subyektlarini davlat tomonidan infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlashni sotsiologik tadqiqotlar asosida baholash.....	803
Tolipov Alisher Qo'chqarovich	
Globalashuv davrida jahon geografiyasida siyosiy jarayonlar.....	815
Mamatkulova Mayaguzal Yalkapberdiyevna	
Mintaqalarda investitsiya faoliyatini faollashtirish mexanizmi.....	819
Inamov Farxodjon Ikrom o'g'li	
The role of human capital in ensuring employment at the regional level.....	824
Yang Ting	
Oliy ta'lim tizimiga jismoniy yoki ruhiy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan abituriyentlarni o'qishga qabul qilish tizimini takomillashtirish	831
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	

Murabbiylik konsepsiyasi va uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	837
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
Chet elda bankrotlik ehtimolini baholash modellari.....	842
Nasiriddinov Bahouddin Nuriddinovich	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari tomonidan kichik biznes subyektlariga ajratilgan kreditlarning amaliy holati va dinamikasi	847
Irgasheva Nigora Akbarovna	
Jismoniy shaxslar daromadlari tarkibi, va ularni soliqqa tortish masalalari.....	854
Ibragimov Zafar Ismailovich	

JISMONIY SHAXSLAR DAROMADLARI TARKIBI, VA ULARNI SOLIQQA TORTISH MASALALARI

Ibragimov Zafar Ismailovich

Toshkent davlat Iqtisodiyot Universiteti mustaqil izlanuvchisi

ORCID: 0009-0005-5654-7624

zibaragimov@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada, aholi daromadlari tarkibi, jismoniy shaxsning umumlashgan yillik daromadining tashkil topishi, so'nggi yillarda O'zbekistonda aholi daromadlari tarkibining o'zgarish tendensiyasi tadqiq etilib, daromad solig'i to'lovchi jismoniy shaxslarning ish haqi darajasining dinamikasi, O'zbekistonda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i to'lovchilar soni, soliq miqdori va ularning davlat budjeti daromadlari tarkibidagi ulushi tahlil qilingan. Shuningdek, jismoniy shaxslarning daromadlarini, jumladan soliq to'lovchilarning mulkida bo'lgan turar joylarni sotish natijasida oladigan daromadlarini soliqqa tortish bo'yicha tegishli taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: soliq, jismoniy shaxs, daromad, aholi daromadlari, aholi jon boshiga daromadlar, aholi real daromadlari, mulkiy daromad, ijtimoiy transfertlar, ish haqi, moddiy naf, mol-mulk realizatsiyasi.

Abstract: This article deals with the study of real incomes of the population, the formation of the total annual income of individuals, changes in trends in the composition of income of the population of Uzbekistan in recent years, the analysis of the dynamics of the salary level of individuals paying income taxes, information about the number of taxpayers in Uzbekistan, the amount of tax and the share of income from the state budget. It has developed proposals and recommendations on the taxation of personal income received as a result of the sale of real estate.

Key words: tax, individual, income, income of the population, income per capita, real income of the population, own income, social transfers, wages, material benefits, sale of property.

Аннотация: В данной статье речь идет об исследовании реальных доходов населения, формирования общего годового дохода физических лиц, изменений тенденций состава доходов населения Узбекистана за последние годы, дан анализ динамики уровня заработной платы физических лиц, оплачивающих подоходные налоги, сведений о количестве налогоплательщиков в Узбекистане, о количестве налога и доле доходов из государственного бюджета. В ней разработаны предложения и рекомендации по налогообложению доходов физических лиц, полученных в результате реализации недвижимости.

Ключевые слова: налог, физическое лицо, доход, доходы населения, доходы на душу населения, реальные доходы населения, собственные доходы, социальные трансферты, заработная плата, материальная выгода, реализация имущества.

KIRISH

O'zbekistonda bugungi kundagi iqtisodiy islohotlarga mos ravishda soliq tizimida chuqur o'ylangan chora-tadbirlar, shu jumladan, jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortishda qator ijobiy o'zgarishlar amalga oshirilmoqda.

Ma'lumki, har qanday mamlakatda fuqarolarning daromadi qanchalik yuqori bo'lsa, o'sha mamlakatda iqtisodiy-ijtimoiy yuksalishga erishiladi.

Mamlakatimiz Prezidenti Sh.Mirziyoyev tomonidan qabul qilingan Farmonlaridan [1] kelib chiqib, hayotga tatbiq etilayotgan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasiga asosan "Mamlakatda yangi ish o'rinlari yaratish, aholi daromadlarini oshirish va shu orqali 2026-yil yakuniga qadar kambag'allikni kamida 2 barobar

qisqartirish” masalasiga alohida e’tibor qaratilganligi bugungi kundagi dolzarb yo’nalishlardan biri hisoblanadi. Zero mamlakatimiz Prezidenti “Xalq boy bo’lsa, davlat ham boy va qudratli bo’ladi” [2] degan g’oyani ilgari surganlari bejiz emas.

Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida aholining real daromadlarini tobora ko’paytirib borish masalalari har doim ham davlatimizning diqqat markazida turadi. Chunki, jahon tajribasidan ma’lumki, aholi daromadining yillar davomida ortib borishi bilan bir qatorda bozorda iste’mol tovarlarining narxi nazorat qilinishi ularning farovon hayot kechirishlari uchun asosiy omillardan biri hisoblanadi. Jamiyatda yashayotgan har bir shaxs mehnat qilish va shu qilingan mehnati evaziga ma’lum daromad olish huquqiga ega.

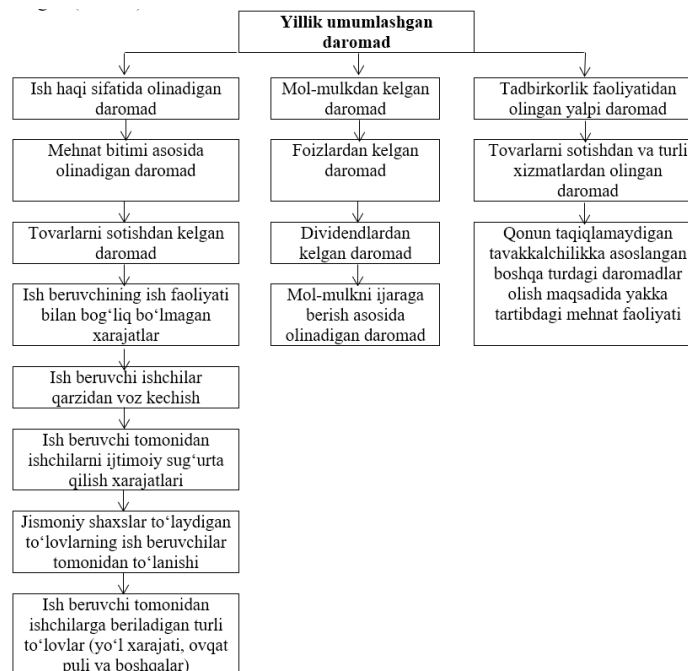
Zero, mamlakatimiz Prezidenti, “Samarali mehnat uchun zarur shart-sharoitlar, munosib ish haqi, zamonaviy uy-joylar, sifatli ta’lim va tibbiy yordam, dam olish va hordiq chiqarish uchun keng imkoniyatlar yaratish – bularning barchasi iqtisodiy sohadagi islohotlarimiz mohiyati va mazmunini belgilab beradigan muhim omillardir. Shu borada nafaqat eng kam oylik ish haqini, balki budjet tashkilotlarida ham, xo’jalik yurituvchi subyektlarda ham o’rtacha ish haqi miqdorini, pensiya, stipendiya va ijtimoiy nafaqalar hajmini bosqichma-bosqich ko’paytirish e’tiborimiz markazida bo’ladi [2]” deya ta’kidlab o’tdilar. Darhaqiqat, munosib turmush darajasini ta’minlash va xodimga ishlagan vaqti uchun munosib haq to’lanishi lozim. Bundan tashqari ish vaqtidan tashqarida bajariladigan ishlar, qo’shimcha ishlar uchun ham rag’bat va moddiy ta’minot berilishi ish sifatiga ijobiy ta’sir ko’rsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Jismoniy shaxslar daromadlari tushunchasiga e’tibor qaratadigan bo’lsak, barcha aholiga tegishli bo’lgan pul va natural (mahsulot shaklida) tushumlar hamda ko’rsatilgan xizmatlar summasi aholi daromadlarini ifoda etadi [21]. Aholining jami turdagi daromadlari manbai — ish haqi, pensiya, stipendiya, nafaqalar, mukofot, foyda, dividend, zayom va lotereya yutug’i, bank to’lagan foiz puli, ko’chmas mulkdan kelgan renta to’lovi va ijara puli, sug’urta qoplamalari kabi daromatlardan iborat.

Bozor sharoitida jismoniy shaxslar daromadlarining eng katta qismi pul shakliga ega. Qishloq aholisi o’zining tomorqa xo’jaligidan ham mahsulot olib daromad ko’radi va u natural daromadga kiradi. Shuningdek, aholining yordamga muhtoj qatlamlariga bepul mahsulot beriladi va xizmatlar ko’rsatiladi (bepul ovqatlanish, kiyimkechak, doridarmon, transport va kommunal xizmati va h. k.); bular natural daromadlar hisoblanadi. Jismoniy shaxslar daromadlari nominal va real daromatlarga bo’linadi. Nominal daromad aholi muayyan pul summasi shaklida olgan daromad bo’lib, inflyatsiya ta’sirida uning xarid qobiliyati pasayishi mumkin. Real daromad — pul shaklidagi daromadga amalda qanday miqdorda iste’mol buyumlari va xizmatlar xarid etish mumkinligini ko’rsatadi [24].

Mahalliy iqtisodchi olimlardan N.Ya.Artikova o’z tadqiqot ishida jismoniy shaxsning umumlashgan yillik daromadining tashkil topishiga alohida to’xtalib o’tgan (1-rasm).

1-rasm. Jismoniy shaxsning umumlashgan yillik daromadining tashkil topishi [4]

Jismoniy shaxsning umumlashgan yillik daromadining tashkil topishi N.Ya.Artikova tomonidan tadqiq etilgan fikr va mulohazalarga tayangan holda jismoniy shaxslarning tovarlarni sotishdan kelgan daromadi ular tomonidan amalga oshirilgan tadbirkorlik faoliyatidan olinadigan daromadi tarkibiga kiritilishi, shu bilan birga mol-mulkdan keladigan daromadlar tarkibiga fuqarolarning o'zlariga tegishli mulklarini sotish hamda o'z intellektual mulkini ishlatish natijasida oladigan daromadlarini ham kiritish maqsadga muvofiqdir.

Iqtisodchi olim U.S.Yuldasheva tomonidan jismoniy shaxslar daromadlari shakllanishi strukturasi ustuvor nisbatlar, mehnat natijasi taqsimoti qonuni faoliyatida namoyon bo'lishi hali shakllanmaganligi qayd etilgan. O'tish davridagi taqsimot munosabatlaridagi o'zgarishlar oqibatida aholining umumiy pul tushumlariga nisbatan daromatlardagi mehnat ulushining pasayib ketishi ma'lum cheklangan vaqtga, yil yoki yarim yilga 10 foiz atrofida o'zgarishi mumkinligi ta'kidlangan [5].

Tadqiqotlar natijasidagi fikr-mulohazalarni umumlashtirgan holda fikrimizcha jismoniy shaxslar daromadlari deyilganda, ularning ma'lum vaqt oralig'ida odatda kalendar yil davomida olgan pul mablag'lari va moddiy ne'matlari (bevosita mehnat qilish, mulklarini ishlatish, tadbirkorlik bilan shug'ullanish va boshqa xatti-harakatlarni amalga oshirish natijasida olinadigan daromadlar) summasi tushuniladi.

Aholi turmush darajasini yaxshilash mamlakatimizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning asosiy maqsadi hisoblanadi. Bu borada mamlakatimiz Prezidenti Sh.Mirziyoyev Oliy Majlisga qilgan murojaatnomasida "Xalqimizning hayot darajasini yuksaltirish uchun mehnatga munosib haq to'lash tizimini shakllantirish va aholi real daromadlarini oshirishimiz zarur" [3] ekanligini ta'kidlaganlari bejiz emas.

Harley L.Lutz "The privilege of personal income taxation" maqolasida jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining davlat budjetidagi o'rni va soliq imtiyozlarini o'rgangan. Ushbu maqolada jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'idan beriladigan imtiyozlarning aholi daromadlarini oshirishdagi o'rni o'rganilib, Harley L.Lutzning ta'kidlashicha, davlat budjeti daromadlarining asosiy qismini jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i tashkil etishi lozim, shu bilan birga aholi daromadlarini oshirish maqsadida soliq imtiyozlari deklaratsiya asosida qo'llanilishi kerakligini ta'kidlaydi. Shuningdek, aholi daromadlarini oshirish maqsadida ular tomonidan amalga oshirilgan ijtimoiy xarajatlar bo'yicha soliq imtiyozlari berilishi lozimligini e'tirof etadi [6].

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining optimal shkalasini aniqlash zamonaviy optimal soliq solish nazariyasining asosiy masalalaridir. Uning rivojlanish asosi 1971-yilda Nobel mukofoti laureati J.Mirrlisning maqolasida o'z ifodasini topgan [7]. Ushbu maqolada u F.Ramseyning tahliliy ta'rifini umumlashtirdi va kengaytirdi [8]. Shuningdek, bu sohadagi keyingi tadqiqotlarga asos bo'lgan matematik modelni ilgari surdi.

Mirrlis modelining daromad solig'iga bergan ta'rifida hukumatning maqsadi sifatida jamiyat farovonligini maksimalashtirish yotadi. Hukumatning maqsadi – soliq shkalasi shunday tanlanishi kerakki, umumiy tushumning bir qismini davlat g'aznasiga yig'ishdir.

Mirrlis ishidan keyin chop etilgan Ye.Sadka maqolasida hayratda qoldiradigan darajada va bahsli natijalarni ifoda etadigan fikr bildirilgan [9]. Keyinchalik N.Stern va J.Sid tomonidan ularga mantiqiy tushuntirish berildi [10]. Bunda daromad shkalasining eng yuqori nuqtasida soliq stavkasi nolga teng bo'lishi kerak [11]. Shubhasiz, ushbu sharoitda soliq shkalasini yaratish mumkin emas. Shu ma'noda, Mirrlis va uning izdoshlari ijtimoiy farovonlik bo'yicha soliqning soddalashtirish tahlillarini olib borishgan. Ularning yondoshuviga ko'ra, jismoniy shaxslarning daromadlarini oshirish jarayonida soliqning chiziqi va proporsional shkalalarga ajratish muhimligiga urg'u berilgan. Shuningdek, daromad solig'ining tabaqalanish tizimiga E.Sheshinskiy alohida e'tibor qaratgan [12].

V.N.Lapin tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda jismoniy shaxslarning daromad solig'i va uning yig'iluvchanligini oshirish masalasi o'rganilib, ushbu yo'nalishdagi o'z fikr va mulohazalarini bayon etgan [13].

Jumladan, muallif tomonidan jismoniy shaxslarning bir qancha daromadlari yashirilishi, hujjatlarda ko'rsatilmaligi, shartnoma asosida bajarilmaligi ularning daromadlarini yashirilishi bilan birga soliq tushumlarining kamayishiga olib keladi – deya qayd etilib, jismoniy shaxslar tomonidan uy-joyni shartnoma qilmasdan beg'araz, tekinga boshqa shaxsga berilishi bu aniq emasligi ta'kidlanadi. Ya'ni, jismoniy shaxs o'z uy-joyini tekinga berdim - deb aslida ma'lum miqdordagi daromadni olayotgan bo'lishi mumkinligi keltiriladi.

Shuning uchun, muallif o'rganishlari asosida bir nechta takliflarni ilgari suradi. Xususan, birinchidan, mazkur uy-joy tekinga berilishidan qat'iy nazar beg'araz berish shartnomasi qilishi lozimligini va o'sha uy-joyda kimlar yashashi aniq ko'rsatilishi kerak. Bir vaqtning o'zida ichki ishlar xodimlari tomonidan shu uyda kimlar yashayotganligi nazorat qilib borilishi lozim. Agar boshqa shaxs yashayotgan bo'lsa, zudlik bilan soliq organlariga xabar qilishi kerak. Ikkinchidan, fuqaroning o'zi on-line ko'rinishida mazkur uyda yashayotganlarning holati haqida soliq va ichki ishlar organlariga xabar berib turishi kerak. Agar ikkala ma'lumot va davlat organlari tomonidan yig'ilgan ma'lumotlar bir-biridan farq qiladigan bo'lsa, bunday holda fuqaroga nisbatan eng yuqori stavkada moliyaviy jarima qo'llash maqsadga muvofiq.

Rus olimi A.A. Aksenova Yevropa mamlakatlaridan jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish masalasiga to'xtalib, ularda soliq stavkalari judayam yuqori ekanligini soliqqa tortishning salbiy tomoni sifatida

keltirib o'tgan bo'lsa, soliqla tortiladigan bazani hisoblashda oilaviy deklaratsiya topshirilishi hamda bir qancha xarajatlar soliq solinadigan bazani hisoblashda chegirilishini ijobiy holat sifatida qayd etadi [14].

M.V. Pyanova jismoniy shaxslarning mulkiy daromadlarini soliqqa tortish masalasida olib borgan tadqiqotlarida mulklarni kadastr qiymatidan kelib chiqib, soliqqa tortish, jismoniy shaxslar mol-mulk solig'ini budgetga ko'proq tushishini ta'minlash bilan birga bu jismoniy shaxslarga 10 barobardan ko'proq soliq og'irligini keltirib chiqarib, daromad solig'ini ijtimoiy funksiyasini yo'qqa chiqaradi degan xulosaga kelgan [15].

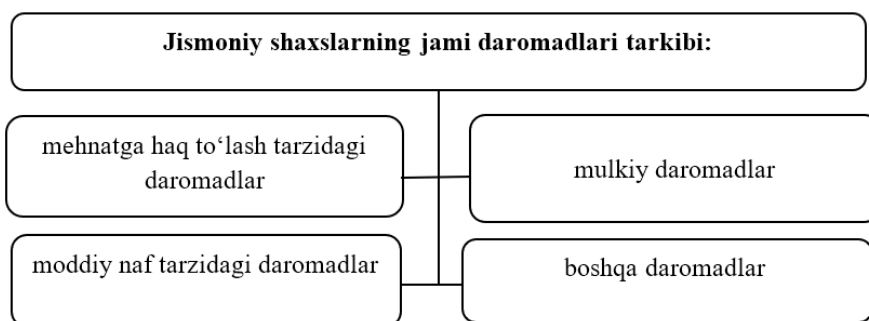
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ilmiy tadqiqotni amalga oshirishda qiyosiy va tizimli tahlil, induksiya, deduksiya, sintez kabi usullardan foydalanilgan. Adabiyotlarni tahlil qilishda Web of Science ilmiy ma'lumotlar bazasidan foydalanilgan. O'zbekistonda aholi daromadlari tarkibining o'zgarish tendensiyasi tadqiq etilishi va daromad solig'i to'lovchi jismoniy shaxslarning ish haqi darajasining dinamikasi, daromad solig'i to'lovchilar soni, soliq miqdori va ularning davlat budjeti daromadlari tarkibidagi ulushini tahlil qilishda O'zbekiston Respublikasining rasmiy statistik ma'lumotlaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish nuqtayi nazaridan tasniflaydigan bo'lsak, bunda har bir mamlakatning soliq qonunchiligiga mos ravishda daromadlar tasniflanadi.

Respublikamizda soliq qonunchiligi jismoniy shaxslarning daromadlari tarkibi bo'yicha mukammal ishlab chiqilgan bo'lib, soliqqa tortish yuzasidan jismoniy shaxslarning jami daromadlari tarkibini quyidagi rasm ma'lumotlari asosida ko'rishimiz mumkin (2-rasm).

2-rasm. Jismoniy shaxslarning jami daromadlari tarkibi [16].

Ish beruvchi bilan mehnatga oid munosabatlarda bo'lgan va tuzilgan mehnat shartnomasiga (kontraktiga) muvofiq ishlarni bajarayotgan jismoniy shaxslarga hisoblanadigan va to'lanadigan barcha to'lovlar mehnatga haq to'lash tarzidagi daromadlar deb e'tirof etiladi. Mehnatga haq to'lash sifatidagi daromadlar tarkibiga soliq qonunchiligiga muvofiq belgilangan rag'batlantirish xususiyatiga ega to'lovlar, kompensasiya va ishlamagan vaqt uchun haq to'lashdan jismoniy shaxs oladigan daromadlar ham kiritiladi.

Daromadlar turli manbalardan tashkil etilishi, ularning daromadlariga nisbatan chegaralangan soliq munosabatlarini joriy etilish zaruriyatini keltirib chiqaradi. Bu borada shuni ham ta'kidlab o'tish zarurki, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i faqat budget daromadlarini oshirishga xizmat qilish bilan chegaralanmasligi, balki aholi keng qatlamlarining turmush darajasini, ular daromadlari hamda to'lov qobiliyatlarini oshirishga ham xizmat qilmog'i lozim.

Daromadlarini soliqqa tortish jarayonining jadallashishi XIX asrning birinchi yarmiga to'g'ri keladi. Daromad solig'i Buyuk Britaniyada 1842-yildan, Yaponiyada 1887-yildan, Germaniyada 1891-yildan, AQShda 1913-yildan, Fransiyada 1914-yildan joriy qilingan. Sobiq SSSRda 1922-yil 16-noyabrdagi Dekretga ko'ra daromad-mulk solig'i degan umumiy nom bilan joriy qilingan va 1924-yildan daromad solig'iga aylantirilgan hamda 1991-yilgacha ishchi va xizmatchilarning maoshidan tabaqalashgan shkala bo'yicha undirilgan [17].

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i davlat budjeti daromadlarida salmoqli o'rinni egallab, u umumdavlat soliqlari tarkibiga kiradi. Uning o'ziga xos xususiyati shundaki, ushbu soliq jismoniy shaxslarning bevosita daromadlaridan olinadi. Shuning uchun mazkur soliq har bir soliq to'lovchi subyekt hayotida muhim rol o'ynaydi. Shu sababli respublikamizda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i to'lovchilari soni, ular uchun hisoblangan daromad solig'i hamda jismoniy shaxslar tomonidan to'langan daromad solig'i tushumlari dinamikasi so'nggi o'n yil yakuni bo'yicha aholi daromadlarining muntazam oshayotganligining guvohi bo'lishimiz mumkin (1-jadval).

1-jadval. O'zbekistonda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i to'lovchilar soni, ularga hisoblangan daromad solig'i va to'langan soliq summasi[20]

№	Yillar	Daromad solig'i to'lovchilar soni	Hisoblangan daromad solig'i summasi (mln.so'm)	To'langan daromad solig'i summasi (mln. so'm)	Har bir soliq to'lovchiga to'g'ri keladigan o'rtacha summa (so'm)
1.	2015-yil	3 683 337	2 646 428,7	2 736 311,5	742 889
2.	2016-yil	3 800 606	2 743 268,3	2 719 136,2	715 448
3.	2017-yil	4 480 860	3 835 413,4	4 137 395,4	923 349
4.	2018-yil	4 545 217	4 648 297,3	4 876 651,3	1 072 919
5.	2019 yil	4 492 413	11 514 399,3	12 413 852,8	2 763 293
6.	2020 yil	4 586 695	14 172 728,3	15 173 716,3	3 308 203
7.	2021 yil	4 827 607	18 692 570,3	17 927 380,3	3 733 264
8.	2022-yil	5 083 637	22 978 954,4	22 723 563,3	4 469 942
9.	2023-yil	5 236 146	24 127 902,1	23 859 741,5	4 556 737
10.	2024-yil	5 393 230	25 816 855,2	25 529 923,4	4 733 697

Yuqoridagi 1-jadval ma'lumotlariga ko'ra, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ijobiy islohotlar ta'sirida yangi ish o'rinlari yaratilishi natijasida so'nggi yillarda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ini to'lovchilar soni doimiy ravishda ortish tendensiyasiga ega.

Soliq to'lovchilar soni ortib borishiga to'g'ri proporsional ravishda ularga hisoblangan daromad solig'i ham ortish ko'rsatkichiga ega. Shu bilan birga jismoniy shaxslar tomonidan to'langan daromad solig'i har yili ularga hisoblangan daromad solig'iga qaraganda ortiq undirilgan. Bu borada alohida e'tibor qaratish lozimki, 1-jadval ma'lumotlarida daromad solig'ini to'lovchilar sonining ortish darajasiga qaraganda ularga hisoblangan daromad solig'i hamda ular tomonidan to'langan soliqlar keskin ortish tendensiyasiga ega.

Mazkur holatni 2019-yildan e'tiboran jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining stavkasi yagona 12 foiz qilib belgilanganligi, bunda aksariyat jismoniy shaxslarning daromadi avvalgi progressiv stavkadagi 0 va 7,5 foizlik stavkalariga to'g'ri kelishi hisobiga ular tomonidan to'lanadigan soliq stavkasi birdaniga 12 foizga o'zgarishi, shuningdek aholining real daromadi miqdorining o'sishi bunda mehnatga haq to'lashning eng kam miqdori 223000 so'mdan [18] 679 330 so'mga [19], ya'ni 3 barobardan ortiq oshirilishi, bundan tashqari yangi tahrirdagi Soliq kodeksiga asosan yakka tartibdagi tadbikorlar tomonidan to'lanadigan qat'iy belgilangan soliqning jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i bilan unifikatsiya qilinishi kabi ta'sir etuvchi omillar bilan izohlash mumkin.

Soliq to'lovchilar soni ortib borishiga to'g'ri proporsional ravishda ularga hisoblangan daromad solig'i ham ortish ko'rsatkichiga ega. Shu bilan birga jismoniy shaxslar tomonidan to'langan daromad solig'i har yili ularga hisoblangan daromad solig'iga nisbatan ortiq undirilgan, ya'ni hisoblangan daromad solig'i summasiga nisbatan to'langan daromad solig'i summasi 2021-yilning o'zida 1 369,8 mlrd.so'mga farq qilgan.

Jismoniy shaxslar tomonidan to'langan daromad solig'i summasi hisoblangan daromad solig'i summasidan ortiqcha undirilishining sababi quyidagicha:

birinchidan, jismoniy shaxslarning turar hamda noturar mulklarini norasmiy ijaraga berishi yoki bino-inshootlarning sotilishi, faoliyat ko'rsatayotgan norasmiy ishchi va xizmatchilarning noqonuniy daromad olishi (aksariyat hollarda qurilish va umumiy ovqatlanish sohasi)ni qonuniylashtirish natijasida soliq qarzlarning qisqartirilishi;

ikkinchidan, jismoniy shaxslar tomonidan deklaratsiya topshirilishi natijasida qo'shimcha aniqlangan summalar undirilishi bilan izohlash mumkin.

Har bir soliq to'lovchiga to'g'ri keladigan o'rtacha soliq summasiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, yillar davomida to'langan daromad solig'i miqdori ko'payish tendensiyasiga ega ushbu holatni jismoniy shaxslarga to'lanadigan ish haqining miqdori yildan-yilga ko'payishi hamda daromad solig'ining stavkasi ko'proq daromadga nisbatan yuqori soliq stavkasi qo'llanilishi bilan asoslash mumkin.

Xalqaro amaliyotdan ma'lumki, soliqlar bo'yicha imtiyoz yoki yengilliklar qo'llanilmaydigan mamlakatlar deyarli uchramaydi. Demak soliqlar bo'yicha soliq to'lovchilarni rag'batlantirish yoki qo'llab-quvvatlash o'zining ijobiy xususiyatlariga ega hisoblanadi. Jismoniy shaxslarga nisbatan soliqlardan imtiyozlar qo'llanilishi va samaradorligi bo'yicha muhimligining bir necha sabablariga to'xtaladigan bo'lsak:

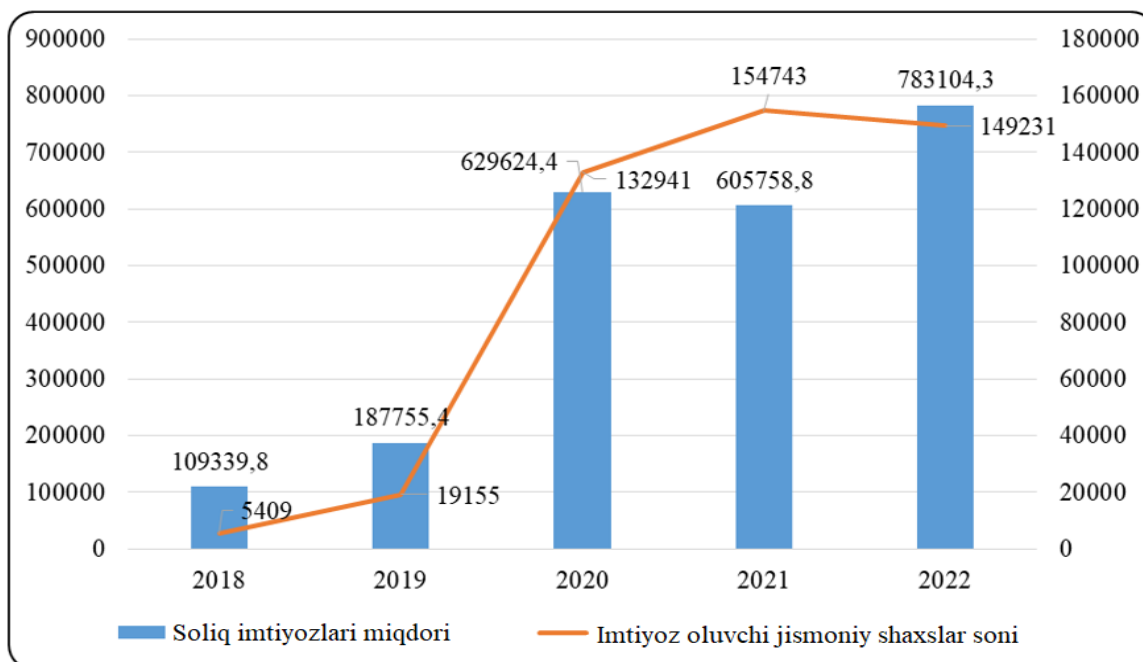

1. Ixtiyoriy daromadni oshiradi;
2. Pensiya jamg'armalarini rag'batlantiradi;
3. Uy-joy mulkdorligini qo'llab-quvvatlaydi;

Umuman olganda, soliq imtiyozlari jismoniy shaxsning soliq majburiyatlarini kamaytirish va ixtiyoridagi daromadlarini oshirish orqali uning moliyaviy farovonligida muhim rol o'ynaydi.

Mamlakatimizda alohida hududlarida mehnat faoliyatini amalga oshiruvchi fuqarolar uchun 2021-yil 1-yanvardan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i bo'yicha imtiyozlar joriy etildi. Xususan, O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 14 sentabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksiga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi O'RBQ-714-son Qonuni qabul qilindi. Mazkur Qonun bilan Soliq kodeksiga O'zbekiston Respublikasining ayrim hududlarida soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari bo'yicha alohida bob kiritildi. O'zbekiston Respublikasining alohida hududlarida mehnat faoliyatini amalga oshiruvchi fuqarolar uchun 2021-yil 1-yanvardan jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i bo'yicha 1 foiz stavka qo'llanilishini nazarda tutuvchi soliq solishning alohida tartibi belgilandi. Soliq solishning alohida tartibiga ega O'zbekiston Respublikasining alohida hududlariga Farg'ona viloyatining So'x tumani, Rishton tumanining Cho'ng'ara mahallasi, shuningdek Farg'ona tumanining Shohimardon, Yordon mahallalari va Hosilot mahallasining Toshtepa – 2 ko'chasi kiradi.

O'zbekistonda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i imtiyozlari summasi va ushbu imtiyozlardan foydalangan jismoniy shaxslar bo'yicha tahliliy ma'lumotlarga e'tibor qaratadigan bo'lsak, (3-rasm).

3-rasm. O'zbekistonda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i imtiyozlari summasi va ushbu imtiyozlardan foydalangan jismoniy shaxslar soni o'zgarishining dinamikasi, (mln.so'mda) [20].

Yuqoridagi 3-rasm ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, 2018-2022-yillarda O'zbekistonda jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i imtiyozlari summasi va ushbu imtiyozlardan foydalangan jismoniy shaxslar soni o'zgaruvchan tendensiyaga ega bo'lgan. Xususan, daromad solig'idan taqdim etilgan imtiyoz summasi 2018-yilda 109 339,8 mln.so'mni, 2019-yilda 187 755,4 mln.so'mni, 2020-yilda 629 624,4 mln.so'mni, 2021-yilda 605 758,8 mln.so'mni, 2022-yilda 783 104,3 mln.so'mni tashkil etgan. Imtiyoz summasi 2022-yilda 2018-yilga nisbatan 673 764,5 mln.so'mga yoki 7 barobardan ortiq ko'paygan.

Shuningdek, imtiyozdan foydalangan jismoniy shaxslar soni 2018-yilda 5 409 tani, 2019-yilda 19 155 tani, 2020-yilda 132 941 tani, 2021-yilda 154 743 tani, 2022-yilda 130 076 tani tashkil etib, mazkur davrda imtiyozdan foydalangan jismoniy shaxslar soni 130 076 yoki 7,8 barobarga ortgan.

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i bo'yicha qo'llanilgan imtiyoz summasining 2020 va 2022-yillarda keskin ravishda ortib ketish holatini so'nggi ikki yilda soliq qonunchiligida amalga oshirilayotgan ijobiy islohotlar, jumladan yangi tahrirdagi Soliq kodeksining amaliyotga joriy etilishi, mamlakatimiz Prezidenti tomonidan inson qadri uchun olib borilayotgan oqilona siyosatlarini natijasida daromad solig'i bo'yicha imtiyoz olish huquqiga ega bo'lgan jismoniy shaxslar sonining keskin ko'payishi, shuningdek qo'llanilayotgan imtiyoz

summalarining tarkibiy o'zgarishi ya'ni ayrim imtiyozlar bazaviy hisoblash miqdoriga nisbatan emas balki mehnatga haq to'lashning eng kam miqdoriga nisbatan belgilanganligi bilan izohlash mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarga mos ravishda soliq tizimida chuqur o'ylangan chora-tadbirlar, shu jumladan, jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortishda qator ijobiy o'zgarishlar amalga oshirilmoqda. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i budjet-soliq munosabatlarining kichik tizimi sifatida, xususan, ularning daromadlaridan bir qismini davlatning markazlashtirilgan fondini tashkil etish uchun davlat budjetiga olib qo'yish jarayonida yuzaga kelgan munosabatlarni o'zida aks ettiradi. Shu tufayli, daromad solig'ini to'lovchi jismoniy shaxslar hisobining yuritilishi, ularning har qanday manbadan olinadigan daromadlarini to'liq soliqqa tortilishini ta'minlash uchun quyidagilarga e'tibor qaratish zarur:

- jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortishda deklaratsiyalash amaliyotini bosqichma-bosqich qo'llanishi mamlakatda yashirin iqtisodiyotga, pul mablag'larining noqonuniy aylanishiga, korrupsiya va poraxo'rlikka hamda iqtisodiyot sohasidagi boshqa jinoyatlarning vujudga kelishi va uning oldini olishga xizmat qiladi.

- mamlakatimiz aholisi tarkibi va ularning tarkibida faol aholi ulushi, aholining daromatlari tarkibi, soliq to'lovchi jismoniy shaxslar soni va buning tarkibida soliq idoralariga deklaratsiya taqdim etgan jismoniy shaxslar soni, ular tomonidan to'langan daromad solig'i miqdorini o'rganar ekanmiz, tahlillar natijasida bugungi kunda jismoniy shaxslarning soliqqa tortilmay qolib ketayotgan daromatlari ham tarkiban ko'p ekanligini ko'rishimiz mumkin. Ushbu daromatlarni soliqqa tortishni takomillashtirish muhim ahamiyatli masalalardan biri hisoblanadi;

- jismoniy shaxslar tomonidan mulkida bo'lgan turar joylarni sotish natijasida olinadigan daromadlarni soliqqa tortishda sotiladigan mulklarning yegallagan maydoniga nisbatan (mulklarni ijaraga berish bo'yicha qo'llaniladigan me'yorlar singari) joylashgan joyi bo'yicha eng kam me'yorlar belgilash masadga muvofiq.

Yuqorida keltirilgan taklif va tavsiyalarning amaliyotga tatbiq etilishi natijasida jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining to'liq va o'z vaqtida undirilishiga erishiladi, natijada budjet daromatlari barqarorligi ta'minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. //Xalq so'zi. 2022-yil 28-yanvar.
2. Sh.M.Mirziyoyev. "Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz" Toshkent - "O'zbekiston" – 2017 y 126 va 592 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2019. 29-bet.
4. N.Ya.Artikova "Daromadlarni soliqqa tortish jarayonidagi iqtisodiy munosabatlarni takomillashtirish" iqtisod fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiyasi. Toshkent-2004. 67-bet.
5. U.S.Yuldasheva "Iqtisodiyotning transformatsiyalanishi jarayonida aholi daromadlarining shakllanishi va taqsimlanishi" iqtisod fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiyasi. Toshkent-2001. 67-bet.
6. Harley L. Lutz «The privilege of personal income taxation». Source: The Bulletin of the National Tax Association, Vol. 23, No. 1 (October, 1937), pp. 11-22. Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/41786912>.
7. Mirrlees J.A. An Exploration in the Theory of Optimum Income Taxation. Review of Economic Studies. 1971. No. 38. P. 175-208.
8. Ramsey F.A. Contribution to the Theory of Taxation // Economic Journal. 1927. No. 37. P. 47-61.
9. Sadka E. On Income Distribution, Incentive Effects, and Optimal Income Taxation// Review of Economic Studies. Vol. 43. P 261-268, 1976.
10. Stern N.H. On the Specification of Models of Optimum Income Taxation// Journal of Public Economics. 1976. Vol. 6. P. 123-162
11. Seade J. On the Shape of Optimal Tax Schedules// Journal of Public Economics. 1977. Vol. 7. P. 203-236.
12. Sheshinski E. The Optimal Linear Income Tax// Review of Economic Studies. 1972. Vol. 39. P. 297-302.
13. В.Н. Лапин. "Налог на доходы физических лиц и пути повышения его собираемости". Вестник. 2008. №2(21). 88-90 стр.
14. А.А. Аксенова «Налог на доходы физических лиц»: европейская практика администрирования налога. Интернет-журнал «Науковедение». Выпуск 3, май – июнь 2014.
15. М.В. Пянова «Лготы по налогу на имущество физических лиц как инструмент реализации социальной функции налога». Финансовая аналитика: проблемы и решения. 16 (2016) 44-52.
16. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. T.: Adolat 2025-y.
17. O'zbekiston Respublikasi milliy ensiklopediyasi (D harfi) 207-bet.
18. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 21-maydagi PF-5723-son farmoni.
19. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 31-dekabrda PQ-4555-son farmoni.
20. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi (www.soliq.uz) ma'lumotlari.
21. <https://qomus.info/encyclopedia/cat-a/aholi-daromadlari-uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
